

Jöjjetek

1957. november.

10. évfolyam 9. szám.

1956 November - 1957 November

Kálvin János vigasztaló szavai
az emigránsokhoz

A Duna-Tisza táján nem lehet századokon keresztül békés nyugalomban élni. Előbb vagy utóbb felkerekedik egy történelmi vihar, mely a népeket és e népek fiait ezen a tájon kényeszerű költözködésre, menekülésre készíti. Őseinknek is menekülniök kellett az ellenség támadása elől s így kerültek a Kárpátok medencéjébe. Utódaik sorsa sem volt jobb. Mongolok, törökök, németek és mások elől nem egyszer menekült a magyar.

1956 azonban egészen rendkívüli értelemben a magyar menekülés évének, 1956 novemberére pedig a menekülés hónapjának, mondható. Nem csupán a mi szemünkben az ez, hanem az egész nyugati világ szemében is. 200.000 magyar hagyta el az otthonát, hogy idegenben keressen menedéket. A nemzet egészének körülbelül 2%-a.

Ha visszatekintünk az elmúlt esztendőre s ebben az esztendőben éppen a menekültekre, sokrétű kép tárul eléink.

Segített az egész nyugati világ. Sok nemzet erején felül is. Más nemzetek viszont kevesebbet tettek, mint amit elvárhattunk volna tőlük. Ezt a szót természetesen óvatosan kell használnunk. A menekült nem követelhet. Neki nincsenek jogi igényei. Az ő igényei erkölcsi alapokon állanak. Léte maga intő figyelmeztetés azok számára, akik nyugodtan élnek otthonukban és este újságolvasás közben értesülnek arról, hogy másoknak — saj-

nos manapság sok-sok millió embernek a föld kerekén — nincs otthona, nincs újságja sem munkája, pusztán csak azért, mert menekült.

A világ segített és segít. De mivel segítségről van szó, e segítség többé vagy kevésbé improvizált. Ez pedig magában zárja már annak a kockázatát, hogy nehézségeket, bármennyire is hasonlóak legyenek azok, egyszer így, máskor úgy oldanak meg. Hogy egy példát említsünk: ha egy városban négy főbérleti lakást lehet a menekülteknek juttatni és ugyanabban a városban 15 menekült család él jól-rosszul elhelyezve, akik közül tehát négy családot kell kiválasztani, ez a többi tizenegy családnál menthetelenül azt az érzést kelti, hogy hátrátételt szenvedtek, mert hiszen nekik éppen annyi „joguk” lett volna a lakásokhoz, mint annak a négy családnak, akik a lakásokat kapták.

A különböző országok segélyszervezetei is jórészt improvizáción alapulnak. Ez maga mindjárt azt jelenti, hogy nem lehetett mindig a legalkalmasabb munkaerőket bekapcsolni a magyar menekültekkel előállt problémák megoldásába. Gyakran hiányzott a kellő nyelvismeret és, ami talán sokszor fontosabb, a menekültek érzés- és gondolatvilágának az ismerete. Mindezt azonban senkinek sem szabad hibául felrónunk. Itt rendkívüli kérdéseket kellett és kell rendkívüli módon, néha kellő tapasztalat nélkül, megoldani.

Messze vihetnénk még ezt a felsorolást. A kérdés oly bonyolult, hogy erről köteteket lehetne — és kell is — teleírni.

Mindíg kettőn áll a vásár. A menekültön, aki hirtelen egyik napról a másikra egy új világba cseppent és azon, aki őt fogadja, kinyitja előtte kapuját, munkát ad neki s asztalához ülteti le. Ritka nehéz találkozás az, mely mindkét féltől sok lelki erőt, önfegyelmet és intelligenciát igényel.

Menekültnek lenni nehéz dolog. Hogy mennyire nehéz, ez az egyéntől és a körülményektől függ.

Sok panaszt lehet támasztani a menekültekkel kapcsolatban. Mielőtt azonban ezt tesszük, le kell számolnunk azzal, hogy normális mértéket némelyekkel szemben esetleg éveken keresztül nem szabad alkalmaznunk. Vannak akik lélekben csak néhány esztendő múlva érkeznek meg oda, ahol testben már pár hónapja laknak. Lesznek akik soha sehova sem fognak megérkezni. Őket nem elítéljük, hanem segítenünk kell. Itt olyan erők játszanak szerepet, melyeken az ember nem mindig képes úrrá lenni.

A minap újságcikk került a kezünkbe, melyből kitűnt, hogy Kanadában a magyar mene-

„Ha az istentelenek javainkat elveszik, bár ártatlanok vagyunk, az emberek szemében nyomorúságba süllyedtünk: de Istennél az égből ily módon csak növekszik a mi igazi gazdagságunk. Ha hazánkból, otthonunkból elűznek bennünket, annál bensőségesebb otthonra találunk Isten családjában. Ha megvetéssel és gyötrellemmel sujtanak minket, annál mélyebb gyökeret verünk Jézus Krisztusban. Ha szidalmazással és gyalázzal illetetünk, annál dicsőségesebb helyet találunk Isten országában. Végül pedig, ha megölnek bennünket, úgy nyitva áll az út előttünk az örökkévaló boldogsághoz. Nem volna-e szégyen, dolgokat, amelyeknek Isten ily nagy értéket tulajdonít, kevesebbre tartani a világ örömeinél, amelyek mint árnyék eltűnnek?”

(Johannes Calvinus: Institutio Christianae religionis liber tertius Cap. VIII. Pars 7.)

külteknek kb. 90%-a, ahogy mondani szokás sikeresen „beilleszkedett” a kanadai életbe; 10%-kal viszont még komoly nehézségek vannak. Az a benyomásunk, hogy a százalékos megoszlás körülbelül hasonló a többi országban is, amely magyar menekülteket vett fel. Néha jobb, néha rosszabb az eset. Mindenki tudna riasztó példákat mesélni. Általában azonban az említett százalékos megoszlás helyes képet ad a helyzetről.

Nekünk azonban soha nem szabad elfelednünk, hogy a statisztikai adatok mögött emberek, élő, érző, gondolkodó emberek húzódnak meg. A statisztikus az emberi lelket soha el nem fogja érni. Mit jelentenek szavak, mint pl. „beilleszkedés”? Lehet-e pár hónap alatt egy új világba „beilleszkedni”? — Nem lehet. — Mert a beilleszkedés egy folyamat, mely az egész életen keresztül tart. Mi alakítjuk a környezetünket s környezetünk formál minket. Ez néha fáj, néha örömet jelent. Mindenekelőtt azonban kemény feladat a számunkra, hogy a „beilleszkedés” folyamatában megőrizzük és gyarapítsuk önmagunkat.

Hadd ismételjük meg végezetül azt, amit lapunk márciusi, első számában mondtunk. A menekült életre Jézusnak a talentumokról szóló példázata illik: Akinek van, annak adatik, akiknek nincs, attól az is elvételik, amije van.

Kegyetlen igazság ez, de mert igazság, megváltoztathatatlan. Segítsen Isten valamennyiünket, hogy talentumainkat el ne játsszuk, hanem ezer- és ezer-annyit szerezzünk hozzájuk.

ADY ENDRE

Az úr érkezése

*Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.*

*Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappal,
De háborus éjjel.*

*És megvakultak
Híú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.*

A menekülés számokban

A statisztikák gyakran érdekes olvasmányt jelentenek. Hasonlítanak a pillanatfelvételek-re. Ha az ember a számok oszlopait olvassa, olyan érzése támad, mintha moziban ülne és a filmhíradó futó képeit szemlélné. A film is mindent megörökít. Örömet, bánatot, tragédiát és olimpiai győzelmet. Ilyenek a számok is. Hideg jelek mögött egy kis nemzet nagy menekülése és e menekülésben sok tízezer ember vergődése húzódik meg.

A világ menekült kérdéseinek tanulmányozására alakult szövetség és az európai menekült kérdések tanulmányozására alakult szövetség (AWR) (AER) bulletinje fekszik itt előttünk az asztalon, melynek címe „Integration” (5. Jahrgang, Nummer 2/1957). A szerkesztőség a lap ezen számát kizárólag a magyar menekültek kérdéseinek szentelte. Érdekes elolvasni e füzetet, mellyel sokszor egyetért az ember, néha azonban egy-egy megjegyzése mellé kérdőjelet tesz. Most azonban csupán néhány táblázatot szeretnénk részben vagy egészben átvenni belőle.

Roger Walon, a Comité Intergouvernemental pour les Migrations Européennes (CIME) ausztriai missziója tagjának jelentéséből megtudjuk, hogy az Ausztriából a CIME segítségével 1956. november 7. és 1957. június 30. között más országokba továbbvitt magyar menekültek megoszlása a következő volt:

Ország	kvóta	Felvett személyek száma
1. Argentína	2.000	864
2. Ausztrália	7.000	7.840
3. Belgium	3.000	3.243
4. Brazília	1.000	1.034
5. Kanada	korlátlan	22.140
6. Chile	1.000	246
7. Columbia	1.000	200
8. Costa Rica	50	3
9. Cuba	—	2
10. Ciprusz	—	2
11. Dánia	1.000	1.108
12. Dominica	—	581
13. Ecuador	—	1
14. Franciaország	korlátlan	9.446
15. Nyugat-Németország	17.135	11.677
16. Hollandia	3.000	2.986
17. Izland	50	52
18. Írország	1.000	542
19. Izrael	korlátlan	1.862
20. Olaszország	4.000	3.832
21. Luxemburg	200	209
22. Új-Zéland	1.000	924
23. Nicaragua	—	4
24. Norvégia	10.000	808
25. Paraguay	—	6
26. Portugália	—	1
27. Rhodézia	—	6
28. Spanyolország	—	14
29. Dél-Afrika	1.100	1.312
30. Svédország	4.000	5.400
31. Svájc	10.000	10.351
32. Törökország	500	505
33. Nagy-Britannia	korlátlan	20.534
34. Uruguay	100	25
35. U.S.A.	21.500	33.205
36. Venezuela	5.000	290
Összesen:		141.245

Dr. Wilhelm R. Schliessler cikkéből (Das Zahlenbild der ungarischen Flüchtlingen, in Österreich, 148 sk. II.) megtudjuk, hogy 1957 február 1-i dátummal statisztikai számlálást végeztek az abban időpontban Ausztriában tartózkodott magyar menekültek között. Az adatok azért fontosak, mert ezekből, a szükséges óvatossággal természetesen, következtethetünk az 1956-57-es magyar menekülés egészére is. A kutatás eredményeiből had említsük meg itt a következő adatokat.

A 14 évnél idősebb menekültek életkori megoszlása.

Életkor	Összesen		férfi		nő	
	száma	%	száma	%	száma	%
14—18	5.649	16,0	3.654	64,8	1.995	35,2
19—25	11.027	31,4	7.308	66,2	3.719	33,8
26—30	5.510	15,7	3.462	62,8	2.048	37,2
31—35	4.520	12,8	2.673	59,1	1.847	40,9
36—40	2.668	7,6	1.515	56,8	1.153	43,2
41—45	2.639	7,5	1.599	60,6	1.040	39,4
46—50	1.587	4,5	1.015	63,9	572	36,1
51—55	743	2,1	485	65,3	258	34,7
56—60	398	1,1	223	56,0	175	44,0
60 felett ismeretlen	243	0,7	107	44,0	136	56,0
	216	0,6	138	63,9	78	36,1
Összesen	35.200	100,0	22.179		13.021	

Ausztriában maradók.

Életkor	Összesen		férfi		nő	
	száma	%	száma	%	száma	%
14—18	947	28,0	694	73,3	253	26,7
19—25	1.038	30,7	773	74,05	265	25,5
26—30	440	13,0	298	67,7	142	32,3
31—35	274	8,1	184	67,2	90	32,8
36—40	169	4,9	111	65,7	58	34,3
41—45	159	4,7	95	59,7	64	40,3
46—50	124	3,7	80	64,5	44	35,5
51—55	54	1,6	36	66,7	18	33,3
56—60	58	1,7	34	58,6	24	41,4
60 évnél idősebb ismeretlen	61	1,8	26	42,6	35	57,4
	59	1,8	44	74,6	15	25,4
Összesen	3.383	100,0	2.375		1.008	

A menekültek foglalkozásbelli megoszlásának vizsgálatánál olvassuk, hogy a megkérdezett menekültek 64,44 %-a munkás volt és csupán 27,36 % tartozott az értelmiségiek és a hivatali alkalmazottak közé. E számokból kiviláglik, mondja az író, hogy a forradalomban a társadalom minden rétege, különösképpen azonban a munkásság vett részt.

Érdekes a menekültek vallási megoszlása is. Összehasonlítási alapként az 1941-es magyar népszámlálás adatait használták a kutatás kiértékelésénél.

	1941.-es népszámlálás	Összes menekültek Ausztriában	Kivándorolni szándékozók	Ausztriában maradók
1. róm. és gör. kath.	67,7 %	68,3 %	66,8 %	83,7 %
2. protestáns	26,8 %	16,1 %	16,4 %	12,9 %
3. izraelita	4,3 %	10,2 %	11,1 %	1,0 %
4. egyéb vallású	0,8 %	5,1 %	5,4 %	2,0 %
5. ismeretlen	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,4 %

A protestánsok százalékaránya az országos átlag alatt maradt, mivel a Duna-Tisza köze és a Tiszántúl messzire esnek Ausztriától.

A cikk végezetül érdekes statisztikát ad a menekültek száma és néhány befogadó ország lakosainak száma közti százalékos viszonyról.

Felvett ország neve	Az ország lakosainak száma	Felvett menekültek száma	A menekültek százalékaránya az ország lakosságához
Ausztria	6.933.905	35.219	0,5
Svájc	4.950.000	10.340	0,2
Kanada	15.970.000	18.784	0,1
Svédország	7.290.112	5.286	0,07
Ausztrália	9.377.253	5.913	0,06
Nagy-Britannia	50.968.000	20.532	0,04
Németország	50.318.100	11.620	0,02
Franciaország	44.061.231	9.162	0,02
U.S.A.	167.649.000	31.717	0,002

A fentiekben csupán néhány kiragadott képet próbáltunk adni ennek az érdekes kutatásnak az eredményeiből. Igen érdekes és hasznos lenne, ha hasonló pontos és kidolgozott adatokat szerezhetnénk a Jugoszláviában levő magyar menekültekről is.

T. M.

Az egyiptomi keresztények közös tiltakozó jegyzékét nyújtottak be Nasszer elnöknek, amelyben felemelték szavukat a jogtalan megkülönböztetés és az igazságtalanság ellen, amelyet a keresztényekkel szemben elkövetnek. Ezt a jegyzékét a kopt egyház patriarchája, helyettese, a katolikus koptok patriarchális vikáriusa és a protestáns egyházak képviselői írták alá. Rámutatnak a törvény számos megsértésére, amelynek a keresztények az áldozatai és kéri az elnököt, veszen véget ennek. Komolyan tiltakoznak mindez ellen a szabadság, egyenlőség és az emberi méltóság nevében, amint az az isteni törvényekben, az emberi jogok elismerésében és Egyiptom forradalmi alkotmányában biztosítva van.

A levélben különösen felhívják a figyelmet azokra a megszorításokra, amelyek a gyakorlatban új templomok építésének a tilalmát jelentik; továbbá a keresztények személyi jogállapotában létrehozott változásokra, amelyek lehetetlenné teszik az egyházi házassági törvények alkalmazását; az egyházi iskolák bezárására mindenféle ürügy alatt; a keresztények kirekesztésére a még fennálló egyházi iskolák igazgatótanácsából; a keresztényekkel szemben alkalmazott különbségtételre mind az állami, mind a magánüzemekben való kinevezéseknél; a keresztények kizárására az agrárreform keretében történő földosztásoknál; az egyiptomi rádió keresztény adásának csaknem teljes megszüntetésére; az egyházi birtokoknak röviddel ezelőtt megkezdett elvételére és azokra a törvénymódosításokra, amelyek a keresztényen charitas-szervezetek fennállását veszélyeztetik.

IGE

Ti vagytok a világ világossága. Nem rejtethetik el a hegyen épített város.

Gyertyát sem azért gyújtanak, hogy véka alá, hanem hogy a gyertyatartóba tegyék és fényljk mindazoknak, a kik a házban vannak.

Úgy fényljk a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.

Máté evangéliuma, 5. rész, 14-16. vers.

A Jöjjetek ezen számában, melyet részben a menekült-kérdésnek szentel a szerkesztőség, álljunk meg egy percre ezeknél a bibliai verseknél és tekintsük meg bennük, mintegy tükörben, önmagunkat. Nem árt az önvizsgálat nekünk, idegenben élő magyaroknak az ige fényében.

Jézusnak úgynevezett hegyi beszédéből ragadtuk ki ezt a néhány mondatot. Ami benne van, éppúgy érvényes a szinte 2000 évvel ezelőtt élt Genezáreth-tavi halászra, mint reánk.

„Úgy fényljk a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat” — mondja Jézus.

A magyarság tettei egy esztendővel ezelőtt valóban fényltek az egész emberiség előtt. Ezt bámulta az egész világ. Mikor megérkeztek a menekültek tíz- és százazeire a szabad világba, mely legnagyobb részüket felvette és elhelyezte — egyszer jól, máskor rosszul, ahogy lehetett —, akkor ez a segítség ezekre a messziről és messzire fénylő tettekre adott válasz volt.

Hogy világítanak a tetteink mint *embert* tettek ma közelről nézve azok felé, akik minket segítettek? Hogyan világítanak ezek a tettek mindazok felé, akikkel együtt léptük át Magyarország határát, hogy új otthonot keressünk az idegenben?

Ha a képet nézzük a statisztikák tükrében, akkor mindenekelőtt a tárgyilagosság kedvéért meg kell állapítanunk, hogy tekintélyes részben nem kell panasszal élnünk a menekült magyarsággal szemben, legalábbis ami az általános és tapasztalható erkölcsi helyzetet illeti. — Ugyanakkor mindnyájan tudjuk, hogy — ha százalékosan kisebb részben is — olyan kirívó és lesújtó erkölcsi kisiklásokról tanúskodnak az adatok, hogy emellett egyszer meg kell állnunk.

A családi élet és a nemi erkölcs néha leírhatatlan mélységekbe süllyedt. Nem célunk itt olyan levező és ide nem illő példák tömegét sorolni fel, amiből mindenki eleget tudna elmesélni. Jól ismerjük ezt.

Vajjon az adott szónak mi az értéke közöttünk? Mi az értéke egy megkötött szerződésnek? Mire való az áskálódás magyar és magyar között? Vajjon mi az értéke a keresetünknek? Arra való-e, hogy kidobjuk azért, ami csillog, érdekes és puffog?

Vajjon mire használjuk azokat a szellemi értékeket, amelyeket a Nyugat nekünk ad? Keressük-e ezeket igazán? Ha pedig keressük, nem kereshetnénk-e mindezt egyebütt is mint moziiban és mulatókban, aminek sajnos, annyi példáját látjuk?

Valamennyien tudjuk, hogy a mai Magyarországon az erkölcs mélyre süllyedt le. Azt is tudjuk, hogy az emigráns élet nagy megpróbáltatást jelent mindenki számára, amelyre szinte senki sem készült fel, mikor a szabadságot keresve kijött az országból. Tudjuk, hogy odahaza egy tervszerű politika szétzilál minden közösséget, a családot is, hogy így az egyes embert biztosabban hajtja a maga igájába. Mindez sokat, nagyon sokat megmagyaráz, de nem ment mindent.

Vajjon hány idegen van, aki csodálattal bámulta a magyarság tetteit, míg azok a távolból fényltek felé, de némely magyartól, akit közelről ismert meg, mély csalódással fordul el?

Jézus azonban nem arról beszél, hogy mi-ként mentünk meg a magyar becsületet, hanem arról, hogy az emberek tetteinket látva Istent dicsőítsék. Jézus itt hozzánk, magyarokhoz mint emberekhez beszél. Nem arra hív fel, hogy valami nemzeti hiúságból kivágjuk a rezet, hanem arra, hogy a tetteinken keresztül Isten fénye sugározzék a körülöttünk levő kisebb vagy nagyobb világba.

A világosság, amelyről Jézus beszél, a hit világossága. A kérdés csak az, vajon él-e ez bennünk?

Igen, tudjuk, erről sokat prédikálunk. Sokszor azt is képzeljük talán, hogy mindez másokban talán élhet, csak mibennünk nem. Pedig a Jézus szava éppen nekünk szól, éppen minket hív fel.

Magyarországon, ahol a keresztyénség fényét mindenkép el akarják fojtani, sokszor

csak ügyel-bajjal világíthat a hit világossága. Mi azonban kívül vagyunk ezen a Magyarországon.

Vajjon a Te életedben, kedves Testvérem, világít-e ez a fény? Vajjon kinyitottad-e a lelkedet a Krisztus világossága előtt itt, ahol annak semmi akadálya nincs? Vajjon találkoztál-e a Krisztussal túl minden egyházi és vallási köteléken — személyesen?

Mert te azért vagy itt, hogy világíts. Azért vagy itt, hogy egy feladatot vígy végbe. Azért vagy itt, hogy sugározd mind magyaroknak mind nem-magyaroknak a Jézus világosságát.

S akkor látni fogod, hogy falak, melyek köztéd és az „idegen” világ közt állanak, leomlanak. A bizalmatlanság légköre, mellyel, mint minden emigráció, a miénk is meg van verve, eloszlik. Támaszpontok, melyekről azt hitted egy-egy elkeseredett pillanatodban, hogy örökre elsüllyedtek, felépülnek.

A mi életünk megújul Krisztusnak, a mi személyes megváltónknak — szüntelen áramló fényében.

ÉLET AZ IDEGENBEN

Az otthon elhagyásával egy meghitt világot vesztettünk el. Hogy ez milyen nyomasztó előre. Az embert megszokott környezetéhez lelki nehézségek elé állít, azt még a legjózanabbul gondolkozó menekült sem láthatta számtalan fonál köti. Magatartását az élet ezer apró-cseprő kérdésében megszokott környezetének iratlan, de előtte jól ismert törvényei, szokásai határozzák meg. E környezetben az őt körülvevőkkel természetes és spontán módon közlekedik, otthon érzi magát. És ezt az érzést, mely kora gyermekora óta kíséri életében, még a zsarnokság embertelen rendszere sem képes elvenni tőle.

Azok az események azonban, amelyek most menekülésre kényszerítették, egyik napról a másikra átszakították az érzelme által szőtt természetes fonalakat. Világtalan árvaként egyik napról a másikra egy idegen, számára ismeretlen környezetbe csöppent be. E kétségbeesett lépés minden menekültben, kisebb vagy nagyobb mértékben, belső válságot idéz elő, amelynek tényezői: 1. Az otthon és az új környezet közti *objektív* különbségek. 2. Egy beállítottság, amely válaszként, a kommunista elnyomás hatására és a „Vasfüggöny” mögötti izoláltság következtében alakult ki (tehát egy *politikai* tényező). 3. Érzelmi visszahatások, melyek az idegen környezetbe erőszakos átültetés következtében minden menekültnél jelentkeznek, tehát a fent említett két tényezőtől függetlenül is vizsgálhatók. Nevezhetnénk e belső visszahatásokat a válság *szubjektív* motívumainak ellentétben a fent említett objektív külső okokkal.

E harmadik tényező, a szubjektív, érzelmi visszahatások vizsgálata és tudatosítása a pszichológia körébe tartozik. Lélektani leírásunkban tehát eltekintünk az első két tényezőtől.

Minden menekült lelkét kezdetben *pozitív* remények töltik el. Az együttérzést kimutató, vendéglátó néppel szemben hála tölti el. Lelki szemei előtt mindazon tervek, amelyekről otthon csak álmodni mert, most megvalósítható lehetőségeknek tűnnek fel. A jövő nagyszerű képekben tárul eléje. Nemcsak azért, mert a totalitáris állam zsarnoki kötöttsége alól felszabadult, hanem mert általában minden új élettáj a lelkünk mélyén rejlő, elnyomott vágyainkra kihívóan hat. Az új környezetben sokan lépnek fel új igényekkel, mások új életcél állítanak maguk elé, új pályát választanak. Ilyenkor természetesen fenyeget a veszély, hogy a felszabadult vágyaknak nincs meg a reális alapjuk.

E kezdeti optimizmust gyakran rövid időn belül nehézségek törnek le. A mérleg megbillen, s rádöbbenünk, hogy a megváltozott helyzet néha több nehézséget, mint segítyt jelent. Sőt kiderül, hogy számos elfogadhatatlan, negatív elem van az új környezetben. A kezdeti pozitív beállítottságot negatív érzések váltják fel. Az új környezet egyszerűen csökkent értékűnek mutatkozik, korcsnak és elmaradottnak.

Az idegen környezetbe vetődött ember érzelmi beállítottságának negatív irányba való elfordulását a lélektan segítségével megérthetjük. Elsősorban rá kell mutatnunk arra, hogy az otthonról alkotott képünk nem egyenértékű egy objektív itélettel.

Ez egészen természetes is. Amihez hozzászoktunk és amihez szívünk hozzánőtt, azzal szemben nem lehetünk tárgyilagossá, hidegen szemlélő bíráló. Ez a tény már egyedül érthetővé teszi, hogy idegenben élve több *negatívumot* fedezünk fel környezetünkben. De ehhez a menekült helyzetében — aki nem hasonlítható össze a rendezett körülmények közt, szabad elhatározásából kivándorló emigránssal — még hozzájárul egy keserű, tudatalatti vád a környezet ellen, mert azt hibáztatja csalódásaiért, érzelmi nehézségeiért, sikertelenségéért. Pedig otthonától való elszakadása vert rajta belső sebet, mely nehezen gyógyítható és egészen sohasem heged be.

Ez az érzelmi megrázkódtatás teszi bizonytalanná, sokszor gyámoltalanná az idegenbe szakadt embert. Sokszor ijesztő önállótlanúság vagy passzivitás és zárkózottság lesz úrrá rajta. Vagy ha kisebbségi érzését legyőzni, kompenzálni törekszik, sokszor túlló a célon és önönmagát és másokat félrevezetve igazi énjét egy kérkedő és nagyzó külszín mögé rejti. Az „önvédelemnek” ez az érthető formája a kívülálló számára sokszor hónapok hosszú során át lehetetlenné teszi a menekülttel való mélyebb kapcsolat megteremtését.

A talajnékültség és egyedüllét érzéseivel való belső küzdelem ily módon kiszélesedik és elvon az adott helyzet időszerű feladataitól, az új környezet alapos megismerésétől. Pedig ez nagy mértékben káros a menekült számára, mert hiszen ha munkájában egyenrangú akar lenni a vendégnép fiaival, akkor szükséges, hogy a befogadó ország szokásaival, nemzeti sajátosságaival és hagyományával tisztában legyen. Ismerje nyelvét, irodalmát, állambe rendezését stb. Érzelme azonban tiltakozik ez ellen. Az „idegent” ellenségesen nézi, gyanakvoan és bizalmatlanul. Az ismerlentől min-

(folytatás a 6. oldalon)

És visznek, abova nem akarod...

HELMUT GOLLWITZER

V.

1948. január 13.

Mivel már pontosan fél éve itt vagyok és még csak nem is sejttem, hogy ez még meddig tarthat, időszertelem vélem önmagammal tisztáznom mindazt, amit az elmúlt hónapok tanulságaként le kellett szűrnom. Elégendő időm van ezen gondolkodni. Az úgynevezett „teáskonyhában” zöldséget vágok a tábor konyhája számára, ez a munka szemléldésre nagy időt és nem terheli az agyat.

A táborban folyó élet révén áttekintést kaphattam a Szovjetunióban tartott német hadifoglyok életéről. Ha nem is táborunk élete alapján, de táborunkban tudhatjuk meg azt, hogy mi a sorsuk. A mi táborunk az összes táborokból összeválogatott emberek gyűjtőhelye: részben olyanoké, akiket az előbb említett pozitív vagy negatív okokból kifolyólag hoztak ide, részben azoké, akik az október óta újra megindult Antifa-iskola résztvevői, amely most tanfolyamot tart a nagy birodalom minden részéből összesereglett német tábororvosok részére. Visszatérő erőmet és szabad időmet arra használom fel, hogy kimerítő beszélgetéseket folytassak, amelyek révén mindent kezdtek tisztábban látni.

Oroszországról alkotott képem eddig a következőképpen alakult:

1. Egész Oroszországban, — Moszkva kivételével, — ugyanolyan a nép élete, mint itt Brjanszk környékén, ahol már otthonos vagyok. Igen nagyok a faji, a termelésben mutatkozó és az éghajlati különbségek, ez azonban mítsem változtat az élet, a munka, az igazgatás és a kormányzás hihetetlen egyformaságán, amelyet a szovjetrendszer a világ egyhatodára rákényszerített. A balti részekben, — e vidékek alapos ismerői szerint — a lakosság még mutat ellenállást, annál erősebb azonban ott az oroszosítás és szovjetizálás; az ottani lakosság megrázó fájdalmi bizonyítják azt, ami egyébként a keleti övezet sajtójából az utóbbi hónapokban mindjobban kiütközött: — hogy a rendszer hatalmi övezetében nem tűrheti el a gazdálkodás, a kormányzás, a gondolkodás más módját, hanem kénytelen az ellenőrzése alatt álló területen mindenkít a megadott életformákba belekényszeríteni. Ez azt jelenti:

a. illúzió azt gondolni, hogy valamely szovjet ellenőrzés alatt álló ország olyan önállóságot tarthasson meg, amilyen angol, amerikai, stb. ellenőrzés mellett lehetséges. A szovjet hatalmi övezetbe történt beillesztés — ha nem is nyomban, belátható időn belül, azonban kétségtelenül — teljes szovjetizálódást és ruszifikációt jelent. Európa bekapcsolása e hatalmi övezetbe Európát szükségszerűen a nagyorosz birodalom jelentéktelen, hagyományaitól megfosztott, saját arculatából teljesen kivetkőzött függvényévé süllyesztené s nem hiszem, hogy az európai népek nagyobb erkölcsi ereje képes volna a kommunista rendszer nyomásával szemben eredményesebb ellenállást kifejteni, mint a már igába hajtott népeké. Egyes kommunisták azon reménye, hogy sajátos „európai kommunizmust” lennének képesek kifejteni, éppannyira irreális, mint amennyire irreális volt nemzeti szocialista ismerőseim reménye Ausztriában 1938 előtt, hogy ott olyan sajátos osztrák nemzeti szocializmust létesíthetnek, amely mentes lesz a Német Birodalomban elkövetett hibáktól. Bizonyos mértékben ezt bizonyítja Ackermann S.E.D. (Német Szocialista Egységpárt) pártfunkcionárius alázatos visszavonulásának módja, aki a „szocializmushoz vezető egyéni német út”-ról

hirdetett előbbi eszméjét visszavonta és „nacionalista elhajlás”-nak bélyegezte. Amennyiben a múltban ilyen illúziókban ringattam magam, úgy a jövőben ezekkel maradéktalanul szakítanom kell. — Ez azt jelenti:

b. illúzió azt gondolni, hogy a rendszer által okozott károk területileg elhatároltak, a brjanszki vidék szegénységével, az itteni háborús pusztításokkal és az alsófokú végrehajtó szervek tehetetlenségével kapcsolatosak. Valaki, aki sok évig élt ezen a vidéken, a következőképpen jellemezte a helyzetet: „Egész Oroszország ilyen! Ismertem háborúban és békében, ismerem épúgy Szibériát, mint a Kaukázust, Leningrádot és Kazánt és újra csak azt mondhatom: a különbségek ellenére mindaz, amit ön itt tapasztalt, pontosan ugyanúgy mindenütt megtalálható, pedig ön még keveset látott belőle!” Ezt minden híradás egyformán megerősíti. A rendszer jellegét és szerkezetét tekintve épúgy kell általánosítanunk, mint annak következményei tekintetében. Ha ezek után még van kedvünk hozzá, megcsodálhatjuk a boisevítákat, hogy nekik, mint kisebbségnek (1917-ig azok voltak) sikerült ilyen egységes őrásbirodalmat összekovácsolniok; nem szabad azonban illuziókat táplálnunk elhatározásaik, képességeik és öncélúságuk tekintetében, hogy nem ez a cél lebeg elöttük máshol is.

2. Egész Oroszország egy nagy tábor; a hadifoglyokkal szemben alkalmazott módszerek tehát nem kivételesek, hanem csak természet szerű alkalmazása mindannak, ami szerintük általános érvényű.

A táborokban azért van spiclirendszer, mert ezt mindenütt bevezették; kulturális munkára irányuló törekvéseinket nem azért ellenőrzik és korlátozzák oly nagymértékben, mert fasiszta mesterkedésektől félnék, hanem mert mindenütt ugyanaz a gyámkodás érvényesül; aki nek ereje gyengült, az azért került nálunk prés alá, mert a prémiumok csak azok számára voltak hozzáférhetők, akik teljes munkabírásuk birtokában voltak s így azokat a gyengéktől megvonták. Bajtársaink tömegével haltak éhen, mert a rendszer és a termelés mindenütt előbbrevaló mint az ember, a táborban a vállalat és a brigádok közötti, valamint a brigádok közötti és brigádokon belüli bérelszámolás minden esetben azért jelent olyan visszatartó, minden közösséget felbontó, nyílt osztályellentéteket mutató harcot, mert bérfizetés napján ugyanilyen a helyzet a gyárakban is; az egyéni önzés felkeltését az ösztönzés, prémiumok, stb. útján nem azért találták fel, hogy ezzel belőlünk, hadifoglyokból minél többet kipréseljének, ez mindenütt egyformán fennáll és mindenütt gátat vet a szociális gondolkodásnak, a rosszabb helyzetben sanyalódókkal való együttérzésnek és a társadalmi kiegyenlítődesnek; közöttünk azért akadályoztak meg rendszeresen minden bajtársiasságból fakadó szolidaritást, mert a szovjet életben az állam, hogy jobb eredményeket érhessen el, a faluközösségben vagy szakmai csoportokban is megakadályozta bármilyen csoportszolidaritás kialakulását, amely az embereket függetlenebbé tette volna ellenőrzésétől és kegyeitől, mivel a rendszernek mindenütt csak nomadizált hangyaemberkére van szüksége, akik nem élnek más közösséget, csak az áll a mot. Illúzió volt, amikor azt gondoltam, hogy a kolhozok alakításával a parasztok a kolhoz törvénynek megfelelően kiemelkedtek a magánbirtok elszigeteltségéből és nagyobb faluközösségekbe kapcsolódtak be; a kolhozalakítás ezzel a falut, mint fejlődés útján kialakult közösséget véletlen folytán együttműködő és felülről irányított üzemszervezetekké alakította át. Ez a rendszer nem ismer el olyan alanyokat, amelyek vele szemben állanak, ezért nem is tűri meg ilyen alanyok keletkezését, sem egyének, sem csoportok alakjában; ez pedig azt jelenti, hogy itt nem lehet fejlődés. Ha az élet saját törvényei szerinti fejlődést jelent, úgy ez a legrosszabb, amit róla

mondhatunk s kihatása egyformán vészes lesz a közösség gazdálkodására és szellemi életére. Minden csak terveken, irányításon alapszik; minden gyanús, ami magától fejlődik.

Ebből következik a harmadik pont: jámbor mese az, amit Joseph R. a mozgalomról mondott, — amely csak régebben volt mozgalom, ma már csak rendszer, amely a rendekhez hasonló szervezettel rendelkezik. Szerinte e „mozgalom”-ban „az egyszerű emberek végre maguk vették kézbe ügyük intézését” és a mozgalom az ő érdeküket szolgálja. Legjobb esetben azt mondhatjuk, hogy ha történik is valami a dolgozók érdekében, az semmiesetre sem történik a dolgozók közreműködésével, akiket itt nagyobb gyámság alatt tartanak, mint bárhol másutt a világon. Azonban, valóban az ő érdeküket szolgálja-e az, ami történik? Valóban a szociális kérdés megoldása-e a céljuk? Helyes-e Joseph azon állítása, hogy a jövőbe vezető ut váltóját helyesen állították be? Minden, amit kezdetben szociális haladásnak néztem, pontról pontra kétesebb értékűvé válik. Még nem merek ítéletet mondani; nehéz megválnunk attól, amivel rokonszenvezünk és amihez várakozásokat fűztünk. Mily nehéz lehet tehát egy kommunistának megválnia hitétől, amikor benne kételyek merülnek fel.

(Folytatjuk)

November 13-i sajtójelentések szerint Déry Tibort 9 évi, Háy Gyulát 6 évi, Zek Zoltánt 3 évi és Tardos Tibort másfél évi börtönbüntetésre ítélték.

Albert Camus, akinek két legújabb könyvét októberi számunkban ismertettük, kapta az ezévi irodalmi Nobel díjat.

A magyar forradalom egyéves évfordulójáról megemlékezett a nemzetközi sajtó. A különböző nyomdatermek közül kiemelkedik a „Das Parlament” című bonni hetilap október 16-i magyar különszáma. Újságformában ilyen sokoldalú, kimerítő és objektív áttekintéssel még nem találtoztunk. Rövid, közérthető cikkek számolnak be Magyarországi történelméről, az utóbbi évtizedek politikai, szociális és kulturális helyzetéről. (Magyarország és a törökök, M. és Ausztria, Kossuth, Trianon, a magyar munkásmozgalom, Petőfi, Ady, kisebbségi kérdés, népművészet, szovjet „gazdálkodás”, Rákosi, stb. stb.). A cikkek szerzői német, osztrák és magyar szakemberek. (Magyar részről Kibédi Varga Sándor, Bogay Tamás, Kéthly Anna, Miskolczy Gyula, Csiky Agnes Mária, Kiss Tibor). A szám megrendelhető Girardet und Co. Verlag, Hamburg 36, Gänsemarkt 21/23 - Németország, címen.

A fiatalok bűnözésének megnövekedése Angliában.

A „Church of England Newspaper” közli, hogy a londoni rendőrség jelentése szerint 1956-ban a bűncselekmények száma erősen megnövekedett, különösen a tulajdon elleni bűntettek, mint pl. lopás, betörés és rablás. Ez a növekedés elsősorban a 21. évnél fiatalabbak számlájára írható. Ezenkívül minden 3 esetből, ami a rendőrségnek tudomására jut, kettőt nem lehet kideríteni.

Habár e lap szerint a londoni rendőrséget jól fizetik, mégis hiány van rendőrökben; csak 16.000 rendőr van, pedig 20.000-re lenne szükség. Az egyházi lap azonban arra is rámutat, hogy nincs elegendő férfi és nő, aki hajlandó lenne az ifjúsági szervezetekben vezető szerepet vállalni.

A baj további okát a lap abban látja, hogy sok nő házon kívül dolgozik, habár ez gazdaságilag nem volna szükséges. Ennek a következménye, hogy sok gyermek magára van hagyva, az utcán csavarog stb. Mindezek mellett az újság még sok film és televíziós program alacsony színvonalában is keresi a bajok gyökerét.

Szabó Lőrinc.

Alakja most is előttem áll. Hangja még a fülemben cseng. Beszédje kissé monoton volt, de színes és árnyalatokkal gazdag.

Mintha tegnap lett volna, hogy utoljára láttam, pedig ennek is már idestova tíz éve lesz.

Október elején eltávozott innét és ma már csak írásában él közöttünk.

Hogyan mehetnénk el sírja mellett szóltanul ma, idegenben, mikor a magyar szellem, a magyar nyelv egy nagy művészenek elvesztése nagyobb csapás mindnyájunk számára, mint nyugalmas időben odahaza volt. Hiszen ma igazabb a mondás, mint valaha volt, hogy nyelvében él a nemzet. Hazánkat elhagyhatuk, de nyelvünket nem. Nekünk a nyelvünk a hazánk.

Ritka gazdagságú lírája az ő, sokszor elzárt és különös világának csillogása. Költészete nem tárul ki egykönnyen a számunkra. Az ösztönök sóvárgása, az érzelmek hullámozása, az érelem keresése atszúrva az ő szubtilis, gazdag és erőteljes stílusának fénytörőjén első pillantásra gyakran szinte indirekt sugárzásban tárul elénk.

Témavilága általános emberi világ. Kevésbé van kötve a nemzeti szférához mint például Arany, Petőfi vagy Ady. Talán emiatt is — de verselési módja miatt is — könnyebb lenne idegen nyelvre fordítani őt, mint sok más költőnk.

Szabó Lőrinc a természet gyermeke volt. Személye és költészete súlypontját is itt kellene keresnünk. A természet, az egész élet harmóniájának keresése adja meg versei és végődései alaptémáját. Talán ez az oka annak, hogy a háború előtti évek diszsonanciáját a háború után a Tücsökgéne és A Huszonhatodik Év lenyűgöző, megtisztult nyugalma zárta le. Nyugalom, mely belső feszüléssel van telve.

Szamtalan versében andalító szépséggel szóltatta meg a füveket, a bogarakat, a hegyeket, a fatömböket, a reggelt és az estét, egy szóval a természetet.

CSIGABIGA

Napos mohán
melegszik a
batszemű kis
csigabiga;
korán kibújt
s most vár, pihen,
fél és örül,
mint a szívem,
nem tudva: itt
van-e a tél
vagy új tavaszt
hoz már a szél;
nem tudja még,
mi a világ:
iholya? vagy
csak hóvirág?

REGGEL

Szokatlanul nyugalmas most reggel:
az úton csak vigyázva járhatunk, mert
a hajnali eső arany csigákat
vert le a fákról. Tisztább vonalakban
sorakoznak fel a távoli dombok
és mikor a lassan melegező föld
a hajnal könnyét már visszahellette:
oly friss a szín, üveglékünkön át oly
zenében úszik minden, mit a szem lát,
hogy e forró és nedves ragyogásban

levedlik rólunk az ember magánya
s nem is magunkat, nem idegeinket
érezzük zsongani: oly mély gyönyörre
sűrűsödik az élet, hogy ilyenkor
hajam az erdő ruganyos hajával
összefolyik, karom ölelve nő a
a kék láthatárba, mellem eke vérzi,
hangom a szél dala és az örök Nap
az én szememből nevet a földre.

A természet gyermeke volt. Ebben a megjelölésben mind a „természetre” mind a „gyermekre” súly esik. Gyermekeknek s mindazoknak, akik a gyermek tiszta, játékos világában szeretnek elmerülni, üdítő pillanatokat szereznek versei a gyermekszobából.

HÖRPENTŐ

Gá-gá, bíró, bumbele, Máté,
nem apádé, nem anyádé,
tied ez a nagy karéj,
tej van hozzá, hófehér,
míg ezt szépen megiszod
húz a liba papucsot,
indul messze Angliába,
fél, hogy fázni fog a lába.
Azt üzeni: odaér
mire elfogy a karéj,
s ahogy iszod a tejet,
kortyok szerint lépeget:
lép,
lép,
lépeget,
még,
még,
még egyet, —
az utolsót! Így ni! Már
egész üres a pohár!
Ennek aztán örvendek
s én is nagyot hörpentek.

Elégedetlensége az étellel, annak társadalmi, gazdasági, lelki és testi oldalával, mind-mind feloldást keresett. Megoldást keresett magára az életre. Ezért mondhatjuk, hogy Szabó Lőrinc költészetének egy nem jelentéktelen része vallásos versekből áll. Vallásossága azonban egészen más mint például Ady, Babits vagy akár Weöres Sándor vallásossága. Ady, Babits, Weöres Sándor Istennel szemben állanak. Vele küzdenek, vagy Előtte hajlanak meg. Szabó Lőrinc, a természet gyermeke, a magányos, a világban megkeseredett ember elzárkózódásában a támaszt, — vagy ha így akarjuk mondani: megoldást — egyféle panspiritualizmusban vagy pannaturalizmusban leli meg. Ez viszi őt közelebb az indiai vagy a kínai vallásossághoz és az antik görög szellem levegőjéhez, mint a kereszténységhez. Ez az oka annak, hogy e verseit bölcséleti és vallástörténeti ismeretek nélkül csak részben érthetjük meg. Itt csak egyetlen versét említjük meg, az „Ez Vagy Te” című költeményét, melynek már a címe is az indiai vallásos irodalomból van véve s a „Tat twam asi” pontos fordítása. Benne a világot átitató és éltető szellemnek s az egyes emberi szellemnek az egysége s ennek az egységnek a felfedezése fejeződik ki. Hasonló elemeket találunk a „Huszonhatodik Év” egyes szonettjeiben is, indiai motívumok nélkül.

Versei nem keresztényen versek, de az emberi lélek vallásos sóvárgása sokszor szépen fejeződik ki bennük.

Szabó Lőrinc épp annyira költő mint műfordító. Sokak számára inkább az utóbbi mint az előbbi. — Erőteljes és egyedülálló stílusa talán sehol sem áll olyan világosan előttünk mint abban a kötetben, melyben Babits és Tóth Árpád fordításai mellett ő is megszólaltatja Beaudelairet, a Romlás Virágaiban. Az Örök Barátaink kötetei szerete ismertek és olvasottak a vasfüggönyön innen és túl élő magyarság körében. Aki pedig Villont Szabó Lőrincen keresztül ismerte meg, annak még akkor is fülemben csengenek az ő szavai, ha eredetiben olvassa a Balladát a múlt idők szép asszonyairól.

Nem volt próféta, bár némely költeményében túlmélt a maga egyéni életének problémáin. Néha azonban, a megváltozott történelmi helyzetben egy-egy költemény is új csengést kap. Egyszerre programmá válik. Attóri a a személyes keretet s int, buzdít, parancsol és eligazít. A mi „kollektív” világunkban, melyben az egyén elvesz az istenített tömegben, jó maghallanunk és megtartanunk az ő szavát ebben a versében (mely válogatott versei 1955-ös kiadásából kimaradt):

NE MAGAMAT?

„Ne magadat!... Az Ember
sorsa kicsi,
ma nagyobb jajra tüzesek
a világ sebei,
rád is kíváncsi lesz az idő
holnap vagy holnapután:
mit akarsz most, Egyetlen Ember?
Hallgass, magány!”

Nem hallgatók! A nagy is
csak sok kicsi.
Hát nem mibennünk fáj a világ,
ha vannak sebei?
Már roskadok, s egy terhemet is
ki veszi, ki veszi le?
Mi közöm az olyan világhoz,
amelynek hozzám nincs köze?

Mi nekem a világ nélkülem?
És ha egy pillanat
tud tetszeni még, csók, őszi táj
vagy ezüstlábú patak,
vagy akármi még, ha akármi e dúlt
időben öröm nekünk,
egy jajt csitít el a sok közül
becsukódó sebünk.

De hol az a csók? az a feledés?
szépség, akármi, hol?
A pénz, amiért megdolgozunk,
bosszút áll, mint a nyomor:
szélcsönd, szabadság ingyen a
szegénynek sose jár
és napról-napra jobb barátom
lesz a halál.

Lánca fulladva, romok alatt
épitem az eget,
nő az undor, fogy az erő
és fogy a szeretet.
Banda a világ, banditák
az öklök és az agyak;
van aki bölcs és jót akar,
de mit ér, ha vak?

Ne magamat? De! Magamat!
Mindenki magát!
Nem magamért, mindenkiért
siratom én a magányt.
Magad vagy, Ember, a hadsereged,
és a harc rémületes;
undorodj s halj még, tiszta szív,
de míg bírsz, védekezz!

Gottfried Benn olvasása közben.

Ma kezembe került Gottfried Benn önéletrajza. Érdeklődéssel olvastam. Rokonszenves volt híradása arról, hogy evangélikus papi családból származik és rokonszenves volt meghajlása az evangélikus lelkészi családok előtt, honnan szerinte a német szellemi élet nagyjai nagy számban származtak. Minden páthosztól tartózkodó, tárgyilagos stílusát is korszerűnek éreztem. A régi nemzedékek nemes páhosztát a hitleri propagandastílus ordításai után nem lehet folytatni. Aki ma ír, annak tartózkodnia kell minden pathetikától; egyszerűen, tárgyilagosan, a tények hangján kell szólania, akár a legnagyobbbról, akár a legnagyobbban tagadásáról is legyen szó.

Gottfried Benn atheista. Míg azonban Nietzsche szenvedéllyel proklamálta Isten halálát és szenvedett saját atheizmusán, Benn tárgyilagosan, az intellektualizmus hívós hangján állapítja meg, hogy a Nagy Lényt — Istent — artistikai szempontból el kell vetni, mert a Nagy Lénynek rossz stílusa van. Már pedig Benn szellemi világában, ha szellemi világról Benn értelmében egyáltalában beszélhetünk, ahol minden bonckés alá kerül és minden

elérőtlenedik, csak két dolog van, amit nem lehet kikezdeni, az artisztika és a matematika. Értendő azért, ha Bennél Isten is, az egyedül kétségbe nem vonható mérték, a stílisztika alá vettetik és e mérlegen könnyűnek találattik. Ez a benni atheizmus sajátossága.

Az atheizmus, amely az újkorban Nietzsche egyéniségében talált legszenvedélyesebb és legérdekesebb szövívőjére, Gottfried Benn egyéniségében új, korszerű kifejezésre jutott. Nietzsche, Thomas Mann, Gottfried Benn a legfontosabb határhelyei annak a folyamatnak, amely Istennek, az isteni szentségnek, az emberi életben való kiküszöbölésére irányul. Gottfried Benn, a dermatologus, míg egyik kezében az injekcióstűt tartja, mellyel luetikus betegeit kezeli, másik kezében tollát fogja, hogy minden illúziót alvetve és minden misztériumot felbontva szavakat írjon és szavakat elemezzen. Érzéseit lefojtva tárgyilagos hívóssággal mindent alkotóelemre bont, Intellektusa előtt már csak egyes szavak állanak, amelyeket nem köt egybe szent igazság, mély értelem, hanem csupán az artisztika, a stílisztika formai törvényei. A chaoszszal szemben csak egy törvény alkot gátat, az esztétika törvényei. Ez Benn világképe *önéletrajzában foglalt vallomásai* alapján.

Benn az atheizmus nyugati formájának jellegzetes képviselője. Míg az orosz atheizmus

képviselői, ahogy azok például Dosztojevszkijnél fellépnek, az érzelmtől fűtött meggyőződés szenvedélyességével vetik el az isteni irányítás és igazságszolgáltatás minden lehetőségét, Nyugaton egy orvos, Gottfried Benn, utasítja el nyugodt, tárgyilagos hangon, hívóssan az isteni igazság valóságát és húzódik vissza az esztétika világába. Az evangélikus papi háztól, ahonnan Benn kiindult, messze hajlott el. Messziben már nem is lehetséges. A modern ember szellemi élete felbomlásának, anarchiájának, Németországban Benn egyénisége jelzi a csúcspontját. Függetlenül attól, hogy milyen nagy művész Benn, a költő, ezt kötelességünk minden kertelés nélkül megállapítani.

Kibédi Varga Sándor

Lelkipásztorok sürgetik a faji megkülönböztetés megszüntetését az Egyesült Államokban.

A fajok egyesítése a nyilvános iskolákban amely idén kezdődött, Nashville város protestáns lelkipásztorainak a támogatását is élvezi. Kevéssel az iskola-év megkezdése előtt a lelkipásztorok prédikációjukban arra hívták fel a gyülekezet tagjait, hogy a faji különbségtétel megszüntetését keresztyén szellemben fogadják el és higgyenek az emberek testvériségében. Azt kérték, hogy gyülekezetük tagjai azoknak az iskoláknak a programját, amelyekben az integrációt elősegítik, valóban támogassák és annak végrehajtásában kerüljék az erőszakot.

(folytatás a 3. oldalról)

den ember fél egy kicsit. Bizonyos fokig kiszolgáltatva érzi magát hatalmának, mert nem tudja, mozdulataira, cselekedeteire hogyan fog válaszolni. Így magyarázható sok menekült félénk magatartása és zárkózottsága.

„Semmi feleslegeset nem mondani! Ki tudja mi lesz a következménye ebben az idegen környezetben!”

S ha egyszer mégis rákényszerül arra, hogy határozzon valamiben, azt hosszú, önkínzó töprengések előzik meg. Minden lehetőséget, minden részletet százszor alaposan át-meg-át-vizsgál. De ez az óvatosság mégsem képes az önálló elhatározáshoz szükséges önbizalmat pótolni, s így rendszerint el is marad a végső döntés, illetve minden apró, újonnan megtudott tény megváltoztathatja. Ez a határozatlanság és belső labilitás, mely a hontalan ember egyik jellegzetes vonása, a külső szemlélőt gyakran visszariasztja, aki a hontalant aztán jogtalanul könnyelműnek, megbízhatatlannak véli.

Az eddig mondottakból láthatjuk, hogy a *meghitt világunkból való kiszakadás* és az új környezet idegen jellege magyarazzák meg lélektanilag a menekült érzelmi beállítottságának negatív és elutasító jellegét. Kezdetben célravezető ez a magatartás, mert megóv attól, hogy az új környezet nyomasztó idegeniségének súlya alatt teljesen elveszítjük önbizalmunkat. Az idegen környezet lekicsinylése sokszor a vele szembeni kisebbségi érzés kivételése, ami hegykönyebbülést jelent és egyúttal elhárítja azt a követelményt, amely tőlünk magatartásunk radikális megváltoztatását várja a beilleszkedés érdekében. E feladat halogatása azonban az emigráns lét nehézségeinek elviselhetetlen fokozását vonja maga után.

Az idegen környezetbe beleszokni kényszerült ember jellegzetes érzelmi ellenállásának ismertetése után, vessünk még pillantást a 10 éves kommunista terror és elszigeteltség után emigrálni kényszerült ember lelkébe. Jelentkeznek-e nála még egyéb visszahatások, melyek pozitív beilleszkedését még ezen felül is megnehezítik? Sok esetben igen. Egy totalitárius, kizsákmányoló rendszer ellen védekező ember önzővé kell, hogy váljon. Akinek hosszú időn át megtiltják, hogy saját belátása szerint rendezze be életét, hogy személyes életet éljen

és önállóan gondolkozzék, abban a vágy az önálló élet után és az ellenszenv minden kollektív beavatkozással szemben oly nagy, hogy aligha várható el tőle, hogy az idegen világban a társadalmi kötöttségeket és kötelezettségeket pozitíve tudja értékelni. Kritikája először negatív irányba lendül ki.

Érthetővé válik, hogy a diktatúra által hirdett „közösségi szempontok” helyét most az elnyomott egoista érdekek foglalják el. Otthon sok kívánságról le kellett mondania; igényeit jogtalanul megnyirbálták. A rendszer nevelése itt bosszulja meg magát, egy az ellenkező végletbe kilendülő magatartással. Gyakran ignorálja az őt körülvevőket, nincs tekintettel rájuk és felelőséget, kötelezettséget értük magára nem vállal.

Egy másik visszahatás kapcsolódik ahhoz, hogy a meghitt környezet hiánya elveszi biztonságérzetünket. Helyét az idegennel szembeni bizalmatlanság tölti be. Minden menekült gyanakvó természetű, de hogyné válna azzá az, akit eddigi élete is óvatosságra és bizalmatlanságra nevelt. Ennek következtében sokszor tapasztalható, hogy jóakarátú gondoskodást félremagyaráz, s hogy környezetének semleges jellegű kijelentéseit is ellenesnek fogja fel.

Subjektív előítélete, hogy tulajdonképpen nem szívesen látják, évekig kíséri életében. Meg van róla győződve, hogy őt és nemzetét lenézik, „még az üzletben is barátságtalanabban öhozza mint másokhoz”. Lélektanilag nézve ez annak a belső bizonytalanságnak a külső világba való kivételése, amit az idegen-ség érzése vált ki benne.

Ime egy pár jelenség az idegenbe szakadt ember pszichológiájából. Mégegyszer ki kell hangsúlyoznunk, hogy csak a lélektanilag magyarázható visszahatásokra mutattunk rá. És ezeknél is csak azokra, amelyek a menekült állapot első fázisát jellemzik. Hogy ez meddig tart, az az adottságoktól, a jellemről és az önismerettől függ, de nem utolsó sorban e lélektani törvényszerűségek tudatosításától is. Mert ha csak a külvilágban keressük a nehézségek okát, akkor kitérünk a teljes megoldás elől, lelki fejlődésünknek gátakat emelünk és nem leszünk képesek az emigráns lét minket érintő feladatainak pozitív elvégzésére.

Taborsky Ottó

Jöjjetek

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Kiadja

az Admiraal de Ruyter Fonds

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Aron, Tóth Miklós, Tüski

István, Végh József.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Utrecht, Postbus 148.

Minden cikkért szerzője felel.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 4,— sh., Ausz-

tria: 15,— Sch., Belgium és Luxemburg:

25,— fr., Franciaország: 200.— fr., Hol-

landia: 2,— gld., Németország: 2,— DM.,

Svájc: 2,50 fr., Svédország: 3,— Kr.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

Megrendelhető:

ANGLIA:

Mező Lajos, 134, George St., London S.W 1

AUSZTRIA:

Wien VII, Neubaugasse 44/3.

FRANCIAORSZÁG:

36, rue de Colise, Paris VIIIe.

HOLLANDIA:

Postbus 148, Utrecht. Postai csekk számla

száma: 316430, Admiraal de Ruyter

Fonds, Utrecht.

NÉMETORSZÁG:

Ismaningenstr. 68/0, München 27.

SVÁJC:

Rebgasse 38, Basel.

Más országokból szíveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.